

**Janusz Ostoja-Zagórski, Anthony
Harding, Nina
Ostoja-Zagórska, Joanna
Sawicka, James Rackham, Carol
Palmer**

**Sobiejuchy, gm. Żnin, woj. bydgoskie,
st. 1**

Informator Archeologiczny : badania 22, 55-56

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

badania ratowniczych. Na mniej zniszczonych krawędziach wciąż eksploatowanej żwirowni założono wykopy o łącznej powierzchni 847,5 m². Poza licznymi wkopami nowożytnymi wydzielono 37 obiektów pradziejowych - jam o różnym charakterze należących, jak można stwierdzić na podstawie inwentarzy ceramicznych (rzadziej krzemiennych) do ludności kultury łużyckiej. Poza tym wśród luźnych materiałów zabytkowych wyróżniono nieliczny materiał ceramiczny ludności kultury przeworskiej oraz bardzo nieliczne kości ciałopalne. Znaczna większość tej ceramiki (zarówno ręcznie leplonej, jak i siwej) była wtórnie przepalona. Przesłanka powyższa upoważnia do domniemania istnienia na stanowisku również niewielkiego cmentarzyska z późnego okresu wpływów rzymskich - aktualnie całkowicie zniszczonego.

Materiały zabytkowe oraz dokumentacja badań znajdują się w Pracowni Archeologicznej PKZ O/Poznań.

Badania zostały zakończone.

Nowy Łowicz, gm. Kalisz Pomorski, woj. koszalińskie, st. 2 - patrz okres wpływów rzymskich.

Orzech, gm. Świerkianiec, woj. katowickie, st. 2 - patrz epoka brązu.

Połajewo, gm. Środa Wlkp., woj. poznańskie, st. 11 - patrz epoka brązu.

**Popowłany, gm. Tykocin,
woj., białostockie,
st. 2**

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Białymstoku

Badania prowadził mgr Lech Pawłata. Konsultowała doc. dr hab. Teresa Węgrzynowicz. Finansował WKZ w Białymstoku. Drugi sezon badań. Cmentarzysko ciałopalne kultury łużyckiej z okresu halsztackiego. Ślad osadnictwa z epoki kamienia.

Kontynuowano ratownicze badania wykopaliskowe we wschodniej, niezniszczonej partii stanowiska. Przebadano powierzchnię 150 m².

W wyniku badań odkryto zniszczony jamowy grób ciałopalny bez wyposażenia, 4 jamy, oraz skupisko kamieni. Grób ciałopalny znajdował się w bezpośrednim sąsiedztwie grobów odkrytych w roku poprzednim. Jamy w planie kształtu owalnego i kolistego średnicy do 2 m, w profilu nieckowate o głębokości do 40 cm, zawierały pojedyncze egzemplarze materiału zabytkowego. Skupisko kamieni średnicy 1 m składało się z luźno zgromadzonych otoczków. Nieliczny materiał zabytkowy: niecharakterystyczne, drobne ułamki naczyń, oraz półsurowiec i narzędzia krzemienne, wystąpiły w warstwie kulturowej.

Obserwacje stratygrafii i rozrzutu zabytków wskazują, że wykopy zlokalizowane zostały na peryferii cmentarzyska zniszczonego prawie w całości przez wybierzysko piachu. Potwierdzają to obserwacje naturalnych odkrywek położonych 60 m na wschód od wykopów.

Okolo 100 m na południowy-zachód od stanowiska, na sąsiedniej wydmie, w naturalnej odkrywece zlokalizowano jamę osadniczą kultury łużyckiej.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Okręgowym w Białymstoku.

Badania zakończone.

Puszczkowo, woj. poznańskie, st. 8 - patrz okres wpływów rzymskich.

Rumin, woj. konińskie, st. 25 - patrz okres wpływów rzymskich.

Stemlechwów, gm. Widawa, woj. sieradzkie, st. 2 - patrz okres wpływów rzymskich.

**Sobiejuhy, gm. Żnin,
woj. bydgoskie,
st. 1**

Polska Akademia Nauk Instytut Historii Kultury Materialnej Zakład Archeologii Wielkopolski w Poznaniu, Uniwersytet w Durham (Wielka Brytania) - Departament Archeologii

Badania prowadzili: doc. dr hab. Janusz Ostoją-Zagórski i dr Anthony Harding (Wielka Brytania) przy współudziale: ze strony polskiej: mgr Niny Ostoją-Zagórskiej i mgr Joanny Sawickiej a ze strony angielskiej: Jamesa Rackhama (Greater London Environmental Archaeology Section Museum of London), Carol Palmer (Uniwersytet w Durham) oraz absolwentów i studentów archeologii uniwersytetów: Durham Manchester, New Castle upon Tyne i Teksasu (USA). Finansowały IHKM PAN i WKZ w Bydgoszczy. Osada kultury łużyckiej.

W ramach umowy międzynarodowej między IHKM PAN i Uniwersytetem w Durham kontynuowano badania wykopaliskowe na st. nr 1 w Sobiejuchach. Głównym celem było podobnie jak w

1987 r. rozpoznanie zabudowy osiedla w północno-wschodniej jego partii oraz ustalenie (ostateczne) charakteru umocnień obronnych.

Odkryto dalsze elementy konstrukcyjne trzech domostw, a w ich obrębie pozostałość znacznie zniszczonych piecej kopulastych. Udało się również ustalić w przybliżeniu rozmiary domostw w Sobiejuchach. Powierzchnia ich wahała się w granicach od 32 m² do 35 m². W bezpośrednim sąsiedztwie domostw odkryto szereg różnej wielkości jam odpadowych. Ich średnice wahały się w granicach od 0,80 do 1 m, a wypełnisko stanowiły liczne ułamki naczyń (niektóre wtórnie przepalone), kości zwierzęce i fragmenty przedmiotów codziennego użytku wykonanych głównie z rogu i kości.

Interesującego odkrycia dokonano pod podłogą jednego z domostw związanego z najmłodszą fazą osiedla. Odkryto mianowicie rogi jelenia włożone częściowo do naczynia glinianego i zdeponowane pod podłogą. Na podkreślenie zasługuje także odkrycie w kilku jamach fragmentów kości ludzkich (m. Innyimi zachowanej w całości czaszki młodej kobiety w wieku około 25 lat).

Badania we wschodniej części obiektu doprowadziły do odkrycia bardzo słabo zachowanych fragmentów wału obronnego. Analiza przekroju poprzecznego przez wał w rejonie styku ze stratygrafiał majdanu pozwala na odtworzenie poszczególnych faz osadniczych. Spotrzenia pokrywają się częściowo z ustaleniami dokonanymi w trakcie badań prowadzonych na tym stanowisku w latach sześćdziesiątych (Z. Bukowski). W okresie VEB/HaC na przesmyku między jeziorami: Dobrylewskim i Sobiejuskim założona została niewielkich rozmiarów osada otwarta, z którą związanych jest kilka słabo obecnie czytelnych jam odpadowych. Na początku okresu HaC osiedle otwarte zostało otoczone nasypem ziemnym. Zabudowę majdanu stanowiły już w tym czasie domostwa drewniane z podłogami w formie klepek glinianych. Nieco później w środkowej fazie okresu HaC osiedle otoczone zostało drewnianym wałem skrzyniowym, który postawiony został na częściowo zniwelowanym nasypie ziemnym. W młodszej i najmłodszej fazie osiedla w Sobiejuchach do umocnień obronnych przylegał od strony jeziora fałochron.

Badania elektromagnetyczne.

Prowadzono je równoległe z pracami wykopaliskowymi na powierzchni całego majdanu osiedla. Uzyskane dane wprowadzone zostały do komputera, który na ich podstawie wykreślił układ zabudowy majdanu. W celu weryfikacji uzyskanego komputerowego obrazu zabudowy osiedla wykonano w kilku sektorach kontrolne wykopy sondażowe, które w pełni potwierdziły dane uzyskane dzięki badaniom elektromagnetycznym.

Badania przyrodnicze.

Wykonano szereg wierceń w różnych punktach majdanu i w rejonie poza zasięgiem umocnień obronnych (sektor północno-wschodni). Pobrano liczne próby palynologiczne. W celu uzyskania jak największej ilości makroszczątków pochodzenia organicznego wyplukiwano zawartość wszystkich wyeksplorowanych w b.r. jam odpadowych. Całość zebranego materiału poddana zostanie badaniom specjalistycznym w laboratorium Muzeum w Londynie.

Zgromadzono około 650 kg ceramiki oraz szereg przedmiotów codziennego użytku, a wśród nich m. in. 7 dobrze zachowanych ciężarków glinianych do kroszeń, kilka sztydel i igieł kościanych, rogowe grociki do strzał, rozcieracze kamienne, fragmenty płaszków glinianych oraz kilka drobnych fragmentów bliżej nieokreślonych przedmiotów wykonanych z brązu i żelaza.

Badania będą kontynuowane.

Surz,
woj. białostockie,
st. 3

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Białymstoku

Badania prowadził mgr Lech Pawlata. Konsultowała doc. dr hab. Teresa Węgrzynowicz. Finansował WKZ w Białymstoku. Trzeci sezon badań (po badaniach dr Jerzego Głostka w latach 1966-1967). Osada kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu i okresu halsztackiego. Osada późnośredniowieczna.

Badania miały charakter ratowniczy - teren przewidywanej budowy użytkowany jako kopcowisko i pole orne. Stanowisko zlokalizowane jest na parceli Władysława Litwińczuka, miejscowego kolekcjonera zabytków. Zostało ono w znacznej części zniszczone przez głębokie doły na kartofle. Przebadano obszar 120 m² nawiązując od północy i zachodu do wykopów z lat 1966-1967.

Odkryto łącznie 15 obiektów, w tym: 9 jam, 3 dolki słupowe i palenisko (?) kamienne - z okresu osadnictwa kultury łużyckiej, oraz ślady późnośredniowiecznego budynku i piec kamienny.

Jamy kultury łużyckiej kształtu kolistego i owalnego średnicy do 2 m, w profilu nieckowate i trapezowate, skoncentrowane były zasadniczo na północ od obszaru badanego w latach poprzednich. Układ stratygraficzny wskazuje, że pierwotnie znajdowała się tu kulminacja wzniesienia. Z warstwy kulturowej i obiektów wydobyto fragmenty słaboprofilowanych, gładzo-